
BASK BÖLGESİ: ETNİK MİLLİYETÇİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE İSPANYA'DAKİ DEVLET POLİTİKALARININ ETKİSİ

THE BASQUE COUNTRY: A HISTORICAL CASE OF ETHNIC
NATIONALISM AND IMPACT OF STATE POLICIES IN SPAIN

Fatma Gül ÇÖKMEZ, Uluslararası İlişkiler Uzmanı, Uzman Bankacı

ÖZET

17.yüzyılda devlet oluşturma adına yapılan merkezileştirme çabaları, özellikle yüzyıllar boyunca belli oranda özerk olan -Bask Ülkesi ve Katalonya gibi- 'tarihi' bölgelerin merkeze karşı tepkilerine neden olmuştur. Baskların ırkçı yaklaşımı da Bask milliyetçiliğinin motorunu oluşturur. Özellikle Franko döneminde ağır bir baskı rejimi uygulanan Bask ülkesinin, başlangıçta tarihi ve kültürel haklarını savunan ETA, daha sonra radikal akımların etkisiyle, anayasa gereğince zaten Bask halkına sağlanan tüm demokratik hakları dikkate almaksızın, ayrılıkçı bir anlayışa yönelmiş ve bu amacına ulaşmak için terör uygulamıştır. Bugün, Bask halkının büyük bir çoğunluğu, İspanya ulusal hükümetini desteklemekte ve kendi özerklik kanunları olan Guernica ile oluşturulan statükodan memnundurlar.

Anahtar Kelimeler: Bask Ülkesi, ETA, İspanya, Franko

ABSTRACT

Spain is a state, consisting of 17 autonomous regions. Initially, Spain had historically autonomous regions like the Basque Country and Catalonia. In the seventeenth century, centralizing attempts made in the name of state-building had caused strong reactions from the historical regions of the periphery. The ethnocentric approach of the Basques had become the motor of the early Basque nationalism. Under the forty years of Franco Regime, all the regional and nationalist actions were suppressed severely. However, the Franco Regime ended in 1975 and Spain achieved the transition to democracy.

ETA, which first appeared in 1958 under the Franco Regime as a defender of the oppressed Basque people's cultural and historical rights, has adopted separatist tendencies and applied terror to obtain its aim without taking into consideration that the Basque people later in the 1980s obtained its own democratic rights according to the new constitution after transition to democracy.

Key Words: The Basque Country, ETA, Spain, Franco

1. GİRİŞ

Bask Ülkesi, İspanya'nın kuzeydoğusunda, 2.1 milyon nüfusa sahip, endüstrileşmiş zengin bir bölgedir. Guipuzcoa, Vizcaya ve Alava illerinden oluşan bu bölgenin toplam yüzölçümü 11,475 kilometrekaredir.

Basklar, kendilerini İber Yarımadası'nda başkalarına karışmayan tek ırk olarak görürler, bağımsızlık ve özgürlük duyguları ile koyu Katolik oluşları onların tarihlerine yön vermiştir. 8.yy'da İspanya'yı fetheden Araplar'a karşı çetin savaşlar yapmışlardır. Basklar, önce Leon ve Navarre Krallıkları'na, sonra da 1202 yılında Kastilya Krallığına bağlandılar, fakat hepsinde de vergiden ve askerlikten muafiyet gibi özel imtiyazlar elde ettiler.

1469 yılında, Aragon kralı Ferdinand ile Kastilya kraliçesi İsaabel'in evliliği sonucu İspanya'nın çekirdeği oluşturulmuş ve 16 yy'da İber Yarımadası'ndaki tüm krallıklar, bu krallığa bağlanmıştı.(Keating, 1993; 205). Gerçekte Aragon ve Kastilya tek bir krallık olsa da, herbirinin fethettiği yerler kendisine ait oluyordu. Örneğin, Amerika kıtasının Kraliçe İsaabel'in desteğiyle fethedilmesi sonucu, Amerika'nın nimetlerinden Kastilya yararlanmıştı. (Linz, 1973; 32-107). Aragon Krallığı'nın, bünyesindeki yönetim birimlerine (Katalonya, Valencia, Balerik Adaları ve Aragon krallığı) bakış açısı Kastilya'ninkinden oldukça farklıydı. Ferdinand, yerel yönetimlere haklar ve sorumluluklar tanıdı. Kastilya'da ise daha merkezîyetçi bir yapı hakimdi. İspanya'nın çekirdeği olan Aragon ve Kastilya krallıklarının, başından beri ayrı kurumlara sahip olması, yönetsel yaklaşım farkları ve en önemlisi birbirleriyle tarihsel süreç içinde, entegre olamamaları sonucu, İspanyol ulusal bilinci oluşmamıştır. Farklı etnik kökenlerin varlığı ve farklı siyasal-sosyal kurumların yanyana yaşaması, birbiriyle kaynaşmayan, karışmayan bir birliktelik ortaya çıkarmıştı. Bu ortamda, zaten özerk olan Basklar ve Katalanlar, sosyal ve ekonomik serbestliğe sahiptiler.

1700-1715 yılındaki İspanya Veraset Savaşları sonunda, Bourbonlar'dan 5.Felipe'nin İspanya tahtına geçmesi ile merkezi devlet yapılanması süreci başlamıştı. 17. ve 18. yy'da devlet oluşturma adına yapılan merkezileştirme çabaları, özellikle yüzyıllar boyunca özerk olan Bask ülkesi ve Katalonya gibi 'tarihi' bölgelerin merkeze karşı tepkilerine neden oldu. İspanya'da devletin merkezileşme süreci, 19 yy'da ortaya çıkan milliyetçilik hareketlerinden önce başlamıştı. 19 yy'da ise İspanya, büyük bir imparatorluğu yitirmiş, geçmişte yaşadığı altın devrini geride bırakmış, ekonomik devrimini yapamamış, devlet kurumlarını yerleştirememiş ve çeşitli ideolojik akımların birbiriyle sürtüştüğü (laiklik-dincilik, monarşistler-cumhuriyetçiler, gelenekselciler-liberaller) bir ülke durumundaydı ve bu koşullarda, İspanya'nın ulus oluşturma çabaları da başarıya ulaşamamıştı. (Keating, 1990; 174-180).

2. BASK MİLLİYETÇİLİĞİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

Devletin merkezileşme süreci bağlamında, Bask bölgesi ve Katalonya gibi özerk bölgelerin bazı yönetsel hakları ve imtiyazları ellerinden alındı. Kastilya'ya bağlı

fakat özerk bir bölge olan Baskların, asırlardır sahip oldukları bu ayrıcalıkların, ortadan kalkması, o zamana değin Kastilya'yla hiç sorunları olmayan Bask ülkesinde tepkilere yol açtı.

Liberal, laik ve merkezîyetçi yönetime karşı, gelenekselci, Katolik ve statüko yanlısı olan sürgündeki 7.Carlos'u destekleyen Karlizm akımı, özellikle Bask ülkesi, Navarre ve Katalonya'da destek buldu. 1833-1839 yıllarındaki 1. Karlist Savaşlarından sonra Basklar, yönetsel haklar ve vergi konusundaki bazı ayrıcalıklarını sürdürdü. 1870-1876 yıllarındaki 2.Karlism Savaşlarından sonra ise, yönetsel özerklik tamamen ortadan kalktı.

Asırlardır özerk yaşayan ve önemli imtiyazlara sahip olan Basklar, tüm bu ayrıcalıklarının ellerinden alınması sonucu, merkezi devlete karşı büyük öfke duydular. Burada, Baskların ırkçı yapıları da gözönüne alınmalıdır. Tüm bu etkenlerin sonucunda, ayrılıkçı Bask milliyetçiliğinin tohumları atılmış oldu.

Bask Milliyetçi Partisi'nin (PNV) kurucusu olan Sabino Arana, Bask Milliyetçiliğinin temel unsurlarını 1880-1890'lı yıllarda ortaya koydu. Arana'ya göre, Bask milliyetçiliğinin temeli, Bask ırkının korunmasıydı.(Coverdale, 1979; 150). Bask milliyetçiliğinin çıkış noktası, Bask ırkının korunması ve Baskların kendilerini İspanyollardan soyutlaması, onlarla hiçbir şekilde karışmaması şeklinde özetlenebilir. Ayrıca, Arana 1893 yılında yayınladığı Biskaya adlı eserinde, Fransa'ya bağlı 3 Bask bölgesiyle, İspanya'nın kuzeyindeki Alava, Guipuzcoa, Vizcaya ve Navarre'in oluşturduğu bir federal bütünden bahseder. Bu ilerde, fanatik milliyetçiler için bir ideal olacaktır.

Baskların dili olan Baskça (Euskera) ise, Bask ırkının İspanyollarla karışmasını engelleyici bir araçtı. Öyleki, Arana bir demecinde, 'eğer hasımlarımız dilimizi öğrenirlerse, derhal onu bırakıp Rusça, Norveççe yada başka bir dil öğrenmeliyiz' demişti.(Shabad ve Gunther, 1982;443-473). Basklar, kendi dillerini günlük hayatta konuşturlardı fakat daha çok İspanyolca kullanılırdı. Kültürel anlamda, koro şarkıları ve folklor dışında Baskça yaygın değildi. Dolayısıyla, yazarların ve entellektüel kesimin milliyetçilik bağlamında bir etkisi yoktu.

Bask milliyetçiliğinin yaygınlaşmasında asıl rolü, orta sınıftan din adamları üstlenmişlerdi. Bask milliyetçiliği bu bakımdan, dili, kültürü esas kabul eden Katalanların kültürel milliyetçiliğinden ayrılır. Bask milliyetçiliği endüstrileşmeye karşıydı, çünkü bu İspanyol devletine ekonomik bağımlılık demektir, ayrıca Bask bölgesine çalışmak için gelen göçmenlerin sayısını da artıracaktı. Bask milliyetçiliği, Karlism bir temele dayanır. Karlizm'in modernliğe karşı olan gelenekselci ve koyu Katolik yapısı, Bask milliyetçiliğinde de mevcuttu. Basklar, son derece dindar insanlardı.

Bask milliyetçiliği, kırsal alanda yaşayan Basklar tarafından destek görmüştür. Burjuvazi ve zengin kesim, İspanyol devletiyle ekonomik bir bağ kurmuştu ve Bask milliyetçiliği ile ilgilenmiyordu.

3. FRANKO DÖNEMİ VE ETA'NIN ORTAYA ÇIKIŞI

II.Cumhuriyet döneminde(1931-39) Bask ülkesi, Katalonya ve Galicia gibi 'tarihi' bölgelere özerklik tanınmıştı. Fakat bu dönem uzun sürmedi. İspanya, 1936-39 yılları arasında sağcılarla(milliyetçi, dindar ve anti-komünist) solcuların (cumhuriyet yanlısı, laik) kardeş kavgalarına sahne oldu. 1939 yılında General Franko'nun zaferiyle iç savaş sona erdi. Yaklaşık 40 yıl süren Franko dönemi bölgeselciliğe, komünizme ve demokrasiye karşı bir dikta rejimiydi. Franko döneminde Bask Milliyetçi Partisi(PNV) Paris ve Londra'ya yerleşti. Bu dönemde, PNV'nin durumu uluslar arası konjonktürün de etkisindeydi:(Grugel,1990;100-114)

1939-45: PNV'nin durumu Almanya ve İtalya'nın olası bir zaferi sonucunda kritikti.

1945-47: faşist Franko rejimine karşı olan Batılı müttefiklerin bu tutumu, sürgündeki PNV'nin prestijini arttırdı.

1948-52: soğuk savaş dönemi sırasında batılı ülkeler nezdinde anti-komünist Franko rejimi göz doldurdu. Buna bağlı olarak, PNV'nin durumu yeniden kritik hale geldi.

1953-60: bu dönemde PNV'nin Bask bölgesindeki etkisi iyice azaldı, artık muhalefet gücüne sahip değildi.

Franko döneminde, özellikle Bask bölgesinde aşırı baskı uygulandı. Sürekli olağanüstü hal ilan edilerek, Bask dili, kültürü, kimliğiyle ilgili herşey baskı nedeni oldu. Yaşanan dikta rejiminin ve PNV'nin zayıflamasının etkisiyle, Bask milliyetçiliğinde önemli değişiklikler oldu. 1952 yılında PNV'nin liderliğinden hoşnut olmayan bir grup genç, Ekin adlı bir dergi çıkardı. Bu oluşum 1958'de ETA (Euzkadi Ta Azkatasuna- Bask Ülkesi ve Özgürlük) adını aldı.

Başlangıçta ETA'nın varlık nedeni, Bask kültürünü, dilini, Arana'nın milliyetçilik söylemi (İspanya'ya ait herşeye karşı olma) bağlamında yeniden keşfetmekti. Böylece dikta rejimi altında, herşeyden önce Bask olmaktan direndiler. Bu direnişte ise, Basklara ait herşey, İspanyol devletine karşı harekete geçerek korunacaktı. Bu arada, ETA'nın ortaya çıkışı yalnızca Franko rejimine değil, ayrıca Bask burjuvazisine karşı da bir tehditti. Çünkü sanayiye ve maliyeye hakim bu kesim, Franko'nun ekonomik politikalarına bağımlıydılar.

1960'dan itibaren ETA, bağımsız ve birleşik Bask ülkesi ideali çerçevesinde, şiddet eylemlerine başladı. Bu dönemde ETA, ezilen Bask halkının tepkisini dile getirdiği için hem Bask ülkesinde hem de tüm İspanya ve Avrupa'nın birçok ülkesinde destek görüyordu. Franko'ya karşı, muhalefette komünistler kadar ETA'nın da önemli bir rolü vardı. Öyleki, 1973'te 10 tutuklu komünist liderin yargılanmasına 15 dakika kala, Başbakan Carrero Blanco'ya suikaste bulunmuştu ve bu olay tüm İspanya çapında diktatörlerin baskısına karşı bir direnç sembolü olarak büyük yankı uyandırmıştı. Fakat o dönemde, ETA'nın esas amacı, İspanya'yı Franko'dan değil, Bask ülkesini İspanya'dan kurtarmaktı ve uyguladığı şiddete karşı şiddet politikasının dozu artmaya başlamıştı. ETA, 1968'den beri İspanya'dan ayrılmak için terör uygulamıştır.

1960'ların sonlarına doğru, uluslar arası siyasi ideolojinin ve dolayısıyla Avrupa'daki öğrenci hareketlerinin etkisiyle, ETA'nın ideolojisinde esaslı değişiklikler olmuştur. Bu dönemde ETA, ulusal kurtuluşu Üçüncü Dünya Ülkelerinin (özellikle Küba, Vietnam ve Cezayir) deneyimleri doğrultusunda, sınıf mücadelesi bağlamında değerlendirmeye başladı. Bir tarafta emperyalist bir merkez (Madrid), diğer tarafta da onun kolonisi durumunda olan Bask bölgesi vardı ve burada baskı, sömürü hayatın bir parçasıydı. Bask Ülkesi, Madrid'de bulunan kapitalistler için refah ve kar üreten kenar bir bölgeydi. Bu durumda, ulusal bağımsızlık tamamen ezilenlerin kendi kurtuluşları için kararlı olmaları sonucu gerçekleşecekti ve bu kararlılık, şiddet yolu ile ve ezilenlerin hakkı olan şeyi elde edene kadar devam edecekti.

ETA, bu yeni ideoloji ile Bask milliyetçiliğinin temel unsurlarından birçoğunu terk ediyordu. Herşeyden önce ETA, Katolik inancına rağmen artık laik bir toplumdaki yana tavır aldı. Bask ülkesine çalışmak için gelmiş göçmenler de, sınıf mücadelesi bağlamında Bask halkının yanında yer aldı ve artık Bask ırkı, homojen bir ırk şeklinde algılanmaktan vazgeçildi.

ETA çizgisini radikal bir şekilde değiştirirken, örgüt içinde de sosyalist yada aşırı milliyetçi söylemi savunanlar arasındaki çatışma, 1974 yılında ETA'nın ETA p-m (sosyalistler) ve ETA-m (aşırı milliyetçi ve şiddet yanlısı) şeklinde ikiye ayrılmasına neden oldu. ETA p-m, 1981 yılında ordudaki aşırı sağcı subayların hükümeti ele geçirmek için yaptıkları başarısız darbe girişiminden sonra, demokratik platformda mücadele etmeye başladı.

4. İSPANYA'NIN DEMOKRASIYE GEÇİŞİ VE BASK ÜLKESİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Franko 1975'te öldüğü zaman, İspanya çoğulcu demokratik rejime nihayet geçme umudundaydı fakat bunun nasıl olacağı belirsizdi. İspanya'nın demokrasiye geçişi, krallığın, solun ve Franko taraftarlarından yenilikçi kesimin büyük bir uzlaşma ortamı yaratmaları sonucu mümkün olabilmıştır. Adolfo Suarez'in liderliğindeki bu yenilikçi kesim, UCD(Demokratik Merkez Birliği) adı altında toplanmış ve kendilerini ordudan uzak tutmaya çalışmışlardı. 1977'deki ulusal seçimleri UCD kazanmıştır.

1978'de İspanya'nın demokratik anayasası yürürlüğe girmiştir. Bu arada, İspanya radikal bir devlet yapılanması sürecine girerek, 17 özerk bölgeye ayrılmıştır. Tüm bu özerk bölgeler, kendi özerklik kanunlarını yetkili kurullarınca yapacaklar fakat bunun onaylanması ulusal meclis tarafından gerçekleşecekti. Bu arada her özerk bölgenin, özerklik kanunu aynı değildi, bu onların tarihsel süreç içindeki siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarına bağlıydı. Bu bağlamda, Bask Ülkesi, Katalonya ve Galiçya gibi özerk yaşamış bölgelerin durumları, diğer bölgelere oranla çok daha iyiydi.

1982 yılında PSOE (İspanya Sosyalist İşçi Partisi) partisinin seçimleri kazanmasıyla işbaşına gelen Gonzalez hükümeti de yine demokratikleşme

hareketlerine hız verecek ve bu arada Bask ülkesindeki ayrılıkçı terörlere mücadele etmek zorunda kalacaktı.

ETA'yla mücadele etmenin esas stratejisi, polis ve İspanyol devletinin yardımıyla ETA'yı zayıflatmaktı. Bu arada, 1980'li yıllarda İspanya ve Fransa arasındaki sıcak ilişkiler sonucu, eylem yaptıktan sonra Fransa'ya kaçan ETA teröristlerinin İspanya'ya geri iadesi anlaşmaları da, ETA'yla mücadelede, İspanya hükümetine önemli bir ivme kazandırmıştı.

ETA, İspanyol hükümetiyle uzlaşmak bir yana, bağımsız Bask ülkesinin kurulabilmesi için orduyu kışkırtıp, İspanya'yı tekrar otoriter rejime döndürmeyi ve Bask ülkesinde de bir iç savaş çıkartarak, Bask halkının da desteğiyle İspanya'dan ayrılmak istiyordu. Fakat bu tüm Basklıların ortak görüşü değildi. ETA, bu plan doğrultusunda İspanyol ordusundaki subayları hedef almıştı ve buna karşı yapılan her türlü baskı, ETA'nın terör eylemlerini şiddetlendiriyordu. Fakat artık Bask halkının haklarını savunduğunu ileri süren ETA, arkasında eski desteğini bulamıyordu.

5. ÖZERKLİK ANLAŞMALARI

Asırlardır Bask Ülkesi, Katalonya, Galiçya gibi kenar bölgeler, Madrid'den daha fazla özerklik talep etmişlerdi. 2. Cumhuriyet döneminde tasarıları hazırlanan ve onaylanan bu kanunlar, 1936'daki iç savaş ve Franko döneminin başlamasıyla uygulanamamıştı.

İspanya'nın demokratikleşme sürecinde, en önemli oluşum, yönetsel gücün toprak bazında değerlendirilmesiydi. Dolayısıyla, 2. Cumhuriyet döneminde yarım kalan bu sürecin, tamamlanması gerekiyordu. Bu amaçla, 1981 yılında Özerklik Antlaşması yapıldı. Buna göre, ulusal kanunların özerklik kanunu yapabilmeye destek vermesi ve yönetsel gücün merkezden özerk bölgelere kayabilmesi için gerekli düzenlemeler yapıldı.

İspanyol Anayasası'nın (1978) 2.maddesi: "Anayasa, İspanyol ulusunun parçalanmaz birliğine, bütün İspanyolların ortak yurdunun bölünmezliğine dayanır; ulusu oluşturan milliyetlerin ve bölgelerin özerklik hakkını ve kendi aralarında dayanışmasını tanır ve güvence altına alır".

1978 Anayasa'sının 2. maddesi, İspanyol ulusunun ayrılmaz bir bütün olduğunu, İspanya'nın tüm İspanyolların bölünmez vatanı olduğunu vurguluyor ve anayasanın bütün 'milliyetlere' ve bölgelere özerklik hakkı tanıdığını garanti ediyordu. Burada milliyetler, Bask Ülkesi, Katalonya, Galiçya gibi tarihsel süreç içinde özerk yaşamış ve 2. Cumhuriyet döneminde özerklik kanununa sahip olmuş 'tarihi' bölgelerdi, bunların özerklik kanunlarındaki hakları çok daha fazlaydı. Bölgeleri ise Madrid, Andalucia, Valencia, Castile-Leon, Kanarya Adaları, Aragon, Castile-La Mancha, Balerik Adaları, Asturias, Murcia, Navarra, La Rioja, Cantabria ve Extremadura oluşturuyordu. Bunların özerklik sürecine geçmeleri, özerklik kanunlarına sahip olduktan sonra 5 yıl içinde söz konusu olacaktı.

İspanya'yı oluşturan 17 bölgenin özerkleştirilmesi sonucu ortaya çıkan merkezkaç durum, ulus ve vatanın birliği şeklinde 1978 anayasasında özellikle vurgulanmıştır. Self-determinasyon ilkesi kesinlikle dışlanmış, bölgelerin kültürel, geleneksel, dil ve kurumsal farklılıkları bir çeşitlilik olarak alınıp, korunması garanti edilirken, İspanyol ulusu ve vatani bölünmez bir bütün olarak kabul ediliyordu.

Diğer taraftan, self-determinasyon hakkının yeni anayasada yer almaması sonucu, Bask milliyetçileri uzun vadeli idealleri olan bağımsız bir Bask devleti kurma fikrini gerçekleştiremeyeceklerinden dolayı, yeni anayasanın referandumunu boykot ettiler. 1978 anayasası, Bask bölgesinde seçmenlerin %65'i tarafından reddedildi.

Özerklik anlaşmaları sonucu, her bölgenin kendi parlamentosu ve hükümeti olacaktır. Özerklik kanunları, her özerk bölgenin kendi kurullarınca oluşturulup, daha sonra ulusal parlamento tarafından görüşülüp, onaylanacaktı. Dolayısıyla, özerklik kanunları, İspanyol parlamentosu ve hükümeti tarafından değiştirilemez nitelikteydi. Bu arada, anayasada ulusal hükümete özerk bölgelerin yetki alanı dışında olan uluslar arası ilişkilerin (dış politika) düzenlenmesi, savunma, yargı, ekonominin genel durumu ve sağlık konusunda yetki veriliyordu.

Anayasanın 3. maddesine göre, İspanyolca tüm İspanyolların resmi dili idi, fakat diğer dillerde, sözkonusu olduğu özerk bölgelerde İspanyolca'yla birlikte resmi dil olarak kabul edilecekti. İspanya'da İspanyolca, Baskça, Katalanca ve Galicyaca olmak üzere 4 resmi dil vardır.

6. BASKLARIN “GUERNICA ÖZERKLİK KANUNU”

Madrid'deki özerklik tartışmaları, merkezîyetçilikten özerklik kanununa doğruyken, Bask ülkesinde bu durumun algılanışı daha çok özerklik kanunundan bağımsızlığa şeklindeydi. Guernica Özerklik Kanununa göre, Vitoria'da özerk bir parlamento kurulacak ve idari, mali ve eğitim konularında kendi kendini yönetecekti. Ulusal polisle birlikte Bask polisi de görev yapacaktı. Bask ülkesinde, Bask dili (*Euskera*) İspanyolca'yla birlikte, resmi dil olacak ve bu dilde yayın yapan bir TV kanalı kurulacaktı. Kanuna göre, Bask vatandaşlığı, Bask ülkesi topraklarında yaşayan herkese verilecekti. Baskların farklı etnik grup ısrarları dikkate alınmadı. Çifte milliyetçilik fikri -hem İspanyol hem de Basklı olmak, Bask ülkesinde diğer bölgelere oranla çok daha az destek buldu.

Özerklik kanunu, Vizcaya, Guipuzcoa ve Alava illeri için geçerliydi. Navarre'ın Bask ülkesine katılması, Navarre'lıların isteği ile olacaktı. (1979'daki seçimlerde Navarre, Bask ülkesinin bir parçası olmayı reddetti.) Bu arada, kral Juan Carlos'da Bask ülkesindeki terörün sona erdirilmesi ve demokratik sürecin hızlanması için, Baskların ulusal bayrağını resmi olarak tanıdı ve 1978'de ETA'nın siyasi kanadı HB'yi yasallaştırdı. Tüm bunlar, ılımlı Basklar ve İspanyol hükümeti arasındaki yakınlaşmaların başlangıcını oluşturuyordu. (Dobson ve Payne, 1982;147-162).

ETA ise özerklik kanununu reddediyordu. Buna karşın, Franko döneminde uygulanan olağanüstü halin kaldırılması ve özerklik kanununun onaylanması sonucu, bağımsızlık adına yaptıkları silahlı mücadele için arkalarındaki halk desteğinin gittikçe azaldığını biliyordu. ETA ve HB, özerklik kanunu yerine Milliyetçi Sosyalistler Komite'sine (KAS) ayrı bir kanun hazırlattılar. KAS Kanunları'nın bazı maddeleri şöyleydi:

- Bask ülkesine bağımsız bir devlet kurma hakkı tanıma,
- Güney ve Kuzey Bask ülkelerinin arasındaki bağıın tanınması (İspanya'daki ve Fransa'daki Basklar)
- Navarre'ın Bask ülkesine tekrar dahil edilmesi
- Bask ülkesinde bulunan İspanyol polis ve güvenlik gücünün buraları terketmesi

7. ÖZERKLİK KANUNU'NUN BASK ÜLKESİNDEKİ ETKİLERİ

Özerklik kanunu, 1979'da onaylanıp, yürürlüğe girdikten sonra iki önemli sorun ortaya çıktı: Birincisi, Baskların asırlardır elde ettikleri ayrıcalıkları İspanyol anayasasına aykırı olmayacak şekilde sürdürebilmeleri ilkesiydi. Basklar buna, 'bu ayrıcalıklar bizim tarihsel hakkımız, anayasanın bir lütfu olamaz' diye karşı çıktılarsa da, yine bu hüküm kanunda yer aldı. İkinci nokta ise, Navarre'ın Bask ülkesine dahil edilmesiydi. Bu da Navarre'lıların Bask ülkesine dahil olmamak şeklinde yaptıkları seçimle sona erdi.

Tüm bunlar olurken, İspanya'nın giderek federalleşmesi ve merkezin zayıflamasına tepki duyan aşırı sağ basın ve ordu mensupları, Suarez'in bu uygulamalarına karşı tepki gösteriyorlardı. 23 Şubat 1981'de Madrid Parlamentosu'nda UCD Partisi içinden yeni bir başbakan seçimi yapılırken, General Tejero, 200 askerle meclise girip, tüm kabine üyelerini ve 300 milletvekilini 18 saat rehin aldı. Darbe girişimi, kralın ve meclisteki partilerin birlikte ve kararlı hareketleri ile başarısız oldu.

ETA, bu darbe girişimi sırasında amacına ulaşmıştı. Terör eylemleriyle orduyu kışkırtmış ve sonunda tekrar otoriter bir rejime dönüştürmeye ramak kalmıştı. Dolayısıyla, bu olaydan sonra kral, anayasada onaylanan demokratik sürece yapılacak her türlü harekete karşı sert tedbir alınacağını bildiren bir açıklama yaptı.

Diğer taraftan, orduyu gücendirmemek için darbeyi yapan subaylar hakkında ağır cezai kararlar alınmadı. Bu arada, mecliste hükümet (UCD) ve muhalefet partisi (PSOE) arasında yapılan gizli bir anlaşmayla özerklik sürecinin yavaşlatılması kararlaştırıldı (1981). 'LOAPA Kanunu' diye adlandırılan bu kanuna göre, bölgelerin aşırı taleplerde bulunması yasaklandı.

Terörle mücadele konusunda İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir anti-terör örgütü oluşturuldu. Bask ülkesi ve Navarre'da bulunan güvenlik ekipleri güçlendirildi. Başbakan Calvo Sotelo'ya göre, ılımlı Baskları gücendirmeden ETA'ya karşı sert

önlemler alınmalıydı. Bu bağlamda, Bask ülkesinde yapılan terörle mücadelede zaman zaman olağanüstü hal uygulaması sözkonusuydu.

8. GONZALEZ HÜKÜMETİ'NİN TERÖRLE MÜCADELESİ

1982 yılında yapılan ulusal genel seçimlerde, PSOE birinci parti oldu.

Gonzalez hükümeti, terörle mücadelede polis gücüne önem vermiştir. Polis, her tür terör eylemine karşı eğitilecek ve uzmanlaştırılacaktı. Ordu ise, İspanya devleti içinde gerçekleşen terör eylemlerine karşı girişimde bulunmaktan soyutlanmıştır. Franko döneminde de, ordunun terör eylemleriyle yıpratılmaması için gereken önem verilmişti. Polis gücünü desteklemek için 'Sivil Koruyucular' adlı teröristlerle mücadele edecek bir grup oluşturuldu.

1980'li yılların ilk yarısında, Bask ülkesinde PNV hem bölgesel hem de ulusal seçimlerde birinci parti, PSOE ise 2. parti durumundaydı. HB ise oyların beşte birini alabilmişti. Bu dönemde, PNV İspanya'nın yeni demokratik çehresine ihtiyatla bakıyor, ETA ise demokratik açılımların kendini yok edeceği düşüncesiyle terör eylemlerini arttırıyordu. Dolayısıyla Bask ülkesinin istikrarlı bir rejime kavuşması zaman alacak gibi görünüyordu.

1980-1985 yılları arasında, artan terör eylemleri PNV içinde ayrılıklara yol açtı. 1986 yılında, PSOE ve PNV'nin ılımlı kanadındakilerle ETA'ya karşı mücadele edecek ve Madrid'deki PSOE hükümetiyle birlikte çalışabilecek bir koalisyon hükümeti kuruldu. Bu uzlaşmacı tutum, Bask Parlamentosu'ndaki -HB hariç- tüm partilerin 1988'de terörü kınayan bir anlaşma yapmalarına yol açtı. PSOE'nin Bask ülkesinde koalisyona dahil edilmesi (1986-1990), Bask temalarına ağırlık vermesine ve göçmen işçileri de Bask toplumuna entegre etmesine neden oldu. Bu arada, ılımlı Bask milliyetçileri de İspanyol devletinin varlığını içlerine sindirdiler.

Bask ülkesindeki 1990 seçimlerinde, PNV %28, PSOE %19, HB %18, EA %11 ve EE %8 oranında oy aldı. Madrid'deki ulusal parlamentoda PNV'nin 5, HB'nin 4 sandalyesi vardı.(Chislett, 1992; 234).

Gonzalez, ETA ve HB'yi siyasi taktik açıdan soyutlamak için ulusal ve özellikle Bask bölgesindeki tüm partilerle(HB ve EA hariç) terörle mücadele konusunda anti-terör antlaşması yaptı. ETA'yla mücadelede Gonzalez hükümeti polis gücünü kullanmıştır. Güvenlik güçlerinin etnik milliyetçiliğin ve terörün yanyana olduğu bu hassas bölgede, olaylara sert ve aşırı müdahalesi (Franko döneminde olduğu gibi), zaman zaman bölge halkının tepkisine neden oluyordu.

Terörü polis gücüyle önlemeye çalışırken, bir taraftan da 1978 anayasası ve Guernica Özerklik Kanunu'yla Baskların siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hakları kabul edilmiş ve korunması garanti edilmişti. Madrid hükümeti, Bask ülkesine devredilen tüm bu yetkileri yeterli bulmuş ve artık ETA'ya karşı mücadeleye ağırlık vermiştir. Bunun için 2 önemli strateji izlenmiştir: (Zariski, 1989;253-269).

1. İspanyol devleti ve polis gücü ETA'yı zayıflatacaktı. Bu bağlamda, 1984 yılında İspanya ve Fransa hükümetleri, ETA'yla bağlantısı olup, Fransa'ya kaçan yada Fransa'da yaşayan İspanyol Basklarını İspanya'ya iade etme anlaşması yaptılar. Bu iadeler ve tutuklamalar ETA'ya lojistik ve psikolojik olarak büyük darbe indirmiştir.

İspanya İç Savaşı'ndan sonra, Fransa'ya göç eden Basklar ve 1961'de başlayan ETA militanlarının göçleri nedeniyle ve onların etkisiyle Fransız Baskları da, Fransız hükümetine karşı milliyetçilik gösterilerine başlamıştı. Fransız Baskları, ETA'ya verdikleri desteği vatanseverlik olarak algılıyorlardı. ETA mültecileri de, İspanyol İç Savaşından sonra Paris'e giden PNV gibi, Fransa'nın geleneksel siyasi sığınma politikasından yararlandı. Fransa, İspanya hükümetinin ETA'nın Fransız topraklarını İspanya'ya karşı terörist amaçlı kullandığı uyarılarına tepkisiz kalıyordu. Bunun bir nedeni de, 1950'li yıllarda Fransız Gizli Ordusundaki bazı subayların, General De Gaulle'e karşı başarısız darbe girişiminden sonra, Franko'nun bu subayların İspanya'da bulunmalarına gözyummasıydı.

Bu arada, Fransa'daki ETA mültecileri 1975 yılından Fransa'nın sığınma politikasına son verdiği 1986 yılına kadar, anti-ETA grupları (İspanyol hükümetinin desteklediği) tarafından seri saldırılara uğradılar. Bu saldırılar, Fransız Baskları arasında da huzursuzluk yarattı. Bölgede bir güvensizlik ortamı doğmuştu. Fransa başkanı Estaing, 1979 yılında Baskların mülteci statüsünün kaldırıldığını açıkladı.

İspanyol Polisi ve gizli servisi tarafından Kasım 1983'de kurulan ve Fransa'daki ETA mültecilerine karşı direkt ve psikolojik bir savaş açan Anti-terörist Kurtuluş Grubu (GAL), İspanya'nın Bask bölgesindeki teröre karşı, İspanyol hükümetinin yaptığı planın bir parçasıydı. GAL'in seri eylemleri sonucu, Fransa, İspanya'yla ETA militanlarının iadesi hakkında diplomatik görüşmelere başladı. İspanya, Fransa'da uyguladığı bu terörle mücadele grubunun yanısıra, Bask ülkesinde 1.5 yıldır gündemde olan af yasasını ve şiddeti bırakan ETA militanlarını topluma entegre etme programını uyguluyordu.

Fransız hükümeti, ETA ve GAL'e karşı tutumunu sertleştirdi ve 1986 yılında Strasbourg'daki Avrupa Parlamentosu'nda ETA ve GAL'in şiddet eylemlerini kınadı. Fransa'daki sosyalist hükümetin, ETA militanlarını İspanya'ya iade etmek istememesi, iki ülke arasında gerginlikleri tırmandırıyordu. 1986 yılında muhafazakar Chirac hükümeti, bu politikayı değiştirdi. İadelerde kıstas, kamu güvenliğine ağır tehdit oluşturabilecek kişilerin İspanya'ya iadesiydi. Bu şekilde 200 kadar ETA militanı İspanya'ya geri iade edildi.

2. Şiddeti reddeden ETA militanlarının, topluma tekrar entegre edilmesi ve Bask bölgesinin refahının ancak demokratik yollarla mücadelede, görüşme

ve uzlaşma zemininde olacağı bilinci doğrultusunda, İspanyol hükümeti af yasası çıkardı. Tüm bu girişimler, ETA p-m içinde etkili oldu fakat bir kısım militanı ETA m'e katıldı.

Ayrılkçı terör örgütü ETA'nın toplumdaki soyutlanmasında ve zayıflatılmasında, Madrid hükümetinin yaptığı demokratik uygulamalarla birlikte, iç ve dış dinamiklerin de etkisi olmuştur:

- Bask bölgesinde 1988'de HB hariç tüm siyasi partiler (toplam %85 oy oranına sahip) şiddeti kınayan bir antlaşma imzaladılar. Yine Madrid hükümeti de bütün ulusal ve Basklı partilerin katılımıyla ETA ve terörü kınayan bir antlaşma imzaladı. Bu şekilde, teröre karşı ulusal ve toplumsal bir uzlaşma ortamı yaratılmış ve hedef belirlenmişti. Bu arada, HB, ETA'yı destekliyor ve Bask Özerklik Anlaşması'nın yeniden görüşülmesini istiyordu.
- Fransa'yla yapılan anlaşmalar sonucu, artık ETA militanları için İspanya'da eylem yapıp, Fransa'ya kaçmak zorlaşmıştı.
- Avrupa Birliği yolundaki adımlar, bağımsızlık düşüncelerini esnetiyordu. İlimli Bask milliyetçileri, özellikle PNV için, Avrupa'nın bir parçası olmak, ayrılkçılık söyleminden daha önemliydi. PNV, Uluslar arası Hıristiyan Demokratlar'ın bir üyesiydi ve o zamanki Avrupa Birliği'nin 12 üyesine ek olarak, Bask ülkesini de içine alan 13 yıldızlı bir sembol taşıyordu. PNV'nin lideri Arzallus, 'Avrupa Birliği bağlamında tek bir Avrupa parası ve hatta dış politikası olacaktır. Bu durumda, biz neden yeni bir devlet kuralım' demişti. Arzallus, bağımsız olduktan sonra, ekonomideki marjinalleşmenin tehlikelerine değiniyor ve bununla başatmanın, bağımsızlık mücadelesinden daha zor olacağını söylüyordu.
- Bask Özerklik Kanunu, Bask ülkesindeki demokrasi yanlısı tutumun başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

ETA, artık oldukça zayıflamış durumdadır. 1984'te HB, Avrupa Parlamentosu'ndaki tek sandalyesini kaybetmiş ve 1990'daki bölgesel seçimlerde %16 'lara gerilemiştir.

ETA, 3 Mart 1996'da yapılacak ulusal genel seçim kampanyası sırasında, Anayasa Mahkemesi eski başkanı Francisco Tomas Valiente'i 14 Şubat'ta öldürdü. Bunun üzerine yaklaşık 1 milyon kişi, 19 Şubat'ta Madrid'de 3 km'lik bir yürüyüş düzenledi. Bu yürüyüşe politikaçılar, işadamları, öğrenciler ve işçilerin yanısıra Gonzalez ve Aznar'da katıldı. Bu arada, hükümet HB'nin silahlanmış ETA militanlarını gösteren video kasetini ele geçirdi ve parti lideri Jon İdigoras'ı tutukladı. Gonzalez, Anayasa Mahkemesi'ne HB'nin kapatılması için başvurdu fakat bu talep tekrar reddedildi. (HB'nin kapatılması 2003 yılında olacaktır.) Bu arada, Halkçı Parti lideri Jose Maria Aznar'da seçim mitinglerinde ETA'nın Halkçı Parti'nin zaferinden korkması gerektiğini ve ETA'yı kendilerinin bitireceğini söyledi. 1996 seçimlerini Halkçı Parti (PP) %38,85'le kazandı. Fakat PP, hükümet kurabilmek için CIU(Katalan Milliyetçi Partisi) ile koalisyon yapmak zorunda kaldı.

9. DEĞERLENDİRME

Uluslararası platformda, Bask ve Katalan milliyetçiliği, diğer ülkeler tarafından az destek bulmuştur. Özellikle komşu Fransa, İspanya'dan ayrılacak azınlıkların kendi bünyesindeki Katalan ve Bask azınlıkları için bir tehlike olacağını bilmektedir.

Şimdiye kadar, özerklik kanunlarının, İspanyol devletinin bir lütfu mu yoksa 'tarihi' milliyetlerin kazanılmış hakları mı olduğu ve bu bağlamda da self-determinasyon ilkesi gündeme geliyor fakat bu tartışmalar, bugüne dek anayasal düzeni tehdit eder boyutta olmuyordu.

Bask Bölgesi ve Katalonya İspanya'nın en zengin ve en ayrıcalıklı iki özerk bölgesi olmasına rağmen, Şubat 2006'da Katalonya Parlamentosu, yerel anayasa taslağına 'Katalonya bir ulustur' ibaresini koydu ve onayladı. Pekçokları, bu vurgunun yapılmış olmasını 'İspanya'nın parçalanmasına giden yolda bir adım' olarak görüyor. Yürürlüğe girmesi için, yerel anayasanın İspanya Parlamentosu tarafından da onaylanması gerekiyor. Bu süreç, AB tarafından da endişeyle izleniyor.(Milliyet Gazetesi, 21 Şubat 2006). Muhalefetteki Halk Partisi liderliğindeki muhafazakarların en büyük korkusu ise, bu durumun bir domino etkisi yaratmasıdır: önce Bask, yarı Katalonya, ardından Galicia. İspanyol El Mundo gazetesi, yayınladığı bir ankette, İspanyolların %80 'nin Katalonya'nın diğer İspanya vatandaşlarından daha farklı hak ve yükümlülüklerinin olmasına karşı olduğunu gösterdi.

Katalanlar, bir ulus olarak tanınmanın yanısıra, vergi gelirleri üzerinde de denetim istiyorlar. Bask ve Navarra bölgeleri dışında, İspanyollar vergilerini merkezi yönetime ödüyor. Bu paranın %33'ü, yerel yönetimlere iade ediliyor.

İspanya Başbakanı Zapatero hükümeti, daha fazla özerkliğe prensipte 'evet' diyor ama sorun, bu özerkliğin sınırlarının ne olacağıdır. ETA'nın hala İspanyol hükümetine karşı tehditler savurması ve terör eylemlerine devam etmesi, İspanyol Başbakanı Zapatero'nun haklı sorusunu ve endişesini gündeme getiriyor: 'Özerkliğe 'evet' ama sınırları nereye kadar?'

İspanya'nın en özerk bölgesi olmasına rağmen, bağımsızlık yanlısı terörün pençesinde olan Bask'ta da Katalonya'daki gelişmeler, gündemin baş maddesidir.

İspanya'da 14 Mart 2004'te yapılan genel seçimlerden sonra iktidara gelen Sosyalist İşçi Partisi, Bask bölgesinde barışın sağlanmasına yönelik siyasi diyalogu ön plana çıkarmıştı. Başbakan Zapatero, müzakerelerin sadece 'ETA'nın tamamen silah bırakması koşuluyla yapılabileceğini' söylemişti. "ETA'nın sonunun başlangıcı çok yakın" diyen Zapatero, Bask Bölgesi'nde barışın sağlanması sürecinin "uzun ve zor olacağını" dile getirmişti.(Cumhuriyet Gazetesi, 23 Mart 2006)

ETA, 22 Mart 2006'da kalıcı ateşkes ilan etti. İspanyol hükümeti, ana muhalefetteki Halk Partisi ve Bask Özerk Hükümeti, ETA'nın ateşkes bildirisini

memnunlukla karşıladı. İspanya Savunma Bakanı Jose Bono, "ETA'nın IRA gibi tamamen şiddeti bırakmasını umarım" dedi.

İspanya'nın başkenti Madrid'deki Barajas Havaalanı'nın otoparkında 30 Aralık 2006 günü bomba patladı. 26 kişinin yaralandığı, 2 kişinin öldüğü patlamayı, 283 gün önce ateşkes ilan eden ETA üstlendi. Başbakan Zapatero, barış sürecinin, askıya alındığını duyurdu. Bask bölgesindeki barış sürecinde kilit durumda olan Batasuna Partisi ise, daha önceki eylemlerde olduğu gibi yine ETA'yı kınamadı. Saldırını kınayan ana muhalefetteki Halk Partisi'nin (PP) lideri Mariano Rajoy, 'Sosyalist hükümetin, terör örgütü ETA ile olan tüm ilişkilerini kesip, İspanyol halkını sakinleştirmek zorunda olduğunu' söyledi. (Milliyet, 31 Aralık 2006)

Saldırıların sonucu, yüzbinlerce İspanyol, sokaklara çıkıp ETA'yı protesto etti. Zapatero, kendinden öncekilerin 1989 ve 1999'da ETA ile görüşme yaptıklarını fakat bir sonuç elde edemediklerini belirtti. ETA'nın 3 yıldan uzun bir süredir ölümcül saldırılar yapmaması sonucu, Mart 2006'da ilan edilen ateşkesi 'kalıcı' olarak nitelediklerini ve koşulların yeni bir barış süreci için yeterli olduğunu sandıklarını söyledi. Başbakan Zapatero, terörü seçen ETA ile yapılan barış görüşmelerinde, fazla iyimser olduğu için İspanyol halkından özür diledi. Muhalefetteki Halkçı Parti ile ETA'ya karşı ortak bir birlik oluşturmayı önerdi. (International Herald Tribune, 15 Ocak 2007)

1968'den bu yana 850 kişinin ölümünden sorumlu tutulan ETA, 2003 yılından beri ölüme neden olan saldırılar yerine, tehdit içerikli maddi hasara yol açan saldırılar düzenlemişti. ETA bu güne kadar 10 kez ateşkes ilan etmişti.

Bugün siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel tüm demokratik haklarına, bayrak ve milli marşa sahip olan Bask halkının, büyük bir çoğunluğu, kendi özerklik kanunları olan Guernica Kanunu ile oluşturulan statükodan memnundurlar. İspanya'da ETA'nın saldırıları devam etmektedir fakat artık Bask halkı, ETA'dan desteğini çekmiştir. Fakat %15 oranında bir kesim, hala ayrılıkçı terör örgütü ETA'ya destek olmaktadır. Silah bırakan IRA'ya rağmen, ETA hala hayatta kalma savaşı vermektedir.

İspanya'nın yaşamış olduğu demokrasi ve terörle mücadele deneyimi ve nihayetinde bugün gelinen nokta, demokrasi açısından başarılı olarak değerlendirilse de, terörle mücadelede istenilen noktaya gelinememiştir. Nedeni gayet açıktır; radikal ayrılıkçı terör örgütlerinin hedefi bağımsızlıktır, hükümet tarafından ne kadar demokratik açılımlar yapılsa da bu, onlar için sadece aldıkları tavizlerdir ve hiçbir zaman yeterli olmayacaktır. Hükümetlerin, terör örgütünü dışlayarak, örgütün temsil ettiğini ileri sürdüğü halkın kazanılması amaçlı politikalar yapması gereklidir. Bu bağlamda, İspanya ETA'dan kurtulmasa da, Bask halkının güvenini kazanmıştır.

2006 ve 2007 yılında, ETA'nın ve İspanyol Hükümeti'nin izlediği belli başlı seyri, basından derlenen haberler doğrultusunda şöyle özetleyebiliriz:

22 Mart 2006: ETA, bir bildiri yayınladı. ETA'nın bildirisinde, 24 Mart gece yarısından itibaren kalıcı ateşkese gidileceği, bunun hedefinin "Bask devletindeki

demokratik süreci teşvik etmek” olduğu belirtildi. “Bask halkının haklarının tanınmasında yeni bir sürecin başlamasına yardımcı olmak” istediğini belirten ETA, bu sürecin sonunda “Bask yurttaşlarının gelecekleriyle ilgili karar ve söz hakkına sahip olması için tüm siyasi yolların güvence altına alınmış olacağını” ileri sürdü. (Cumhuriyet, 23 Mart 2006)

29 Haziran 2006: Zapatero, parlamentoda yaptığı ve devlet televizyonundan canlı yayımlanan konuşmasında, "Hükümet ETA ile müzakerelere başlayacak. Bu, uzun ve zorlu bir süreç olacak" dedi. Zapatero, ETA'nın 22 Mart'ta ilan ettiği ateşkesten sonra hiç kimseyi öldürmeme konusunda güvence verdiğini hatırlatarak, "Birinci şartımız budur. ETA artık hiç kimsenin katili olmayacak" diye konuştu.(Milliyet,30Haziran2006)

Ağustos 2006: ETA, ilan ettiği ateşkesten 5 ay sonra ilk tehdidini savurdu. Bir gazeteye bildiri gönderen ETA, barış sürecinin "krizde" olduğunu öne sürerek, İspanya'nın hükümette olan Sosyalist İşçi Partisi ve Bask Özerk Yönetimi'nde iktidarda olan Bask Milliyetçi Partisi'ni krizden sorumlu tuttu. ETA, “Bask devletine saldırılar devam ederse, cevap verilecek” tehdidinde bulundu(Milliyet, 19 Ağustos 2006).

29 Aralık 2006: Zapatero, 29 Aralık 2006'da İspanyollara içtenlikle, ETA'yla inatla sürdürdüğü barış sürecinde bir yıl içinde çok daha iyi bir duruma geleceklerini söyledi. (Radikal, 20 Ocak 2007)

30 Aralık 2006: İspanya'nın başkenti Madrid'de bulunan Uluslararası Barajas Havaalanı'nın otoparkında meydana gelen patlamada, 26 kişi yaralandı, 2 kişi öldü. ETA tarafından bomba yüklü bir kamyonetle düzenlenen saldırının ardından, otoparkta bulunan iki kişi enkaz altında kaldı. İspanya Başbakanı Zapatero, ETA ile süren barış görüşmelerinin askıya alındığını açıkladı. ETA ile bağlantısı olduğu için yasaklanan Batasuna partisi dışındaki tüm partiler, terör saldırısına sert tepki gösterdiler. (Hürriyet,31 Aralık 2006) Saldırı, 2008'de seçim sınavı verecek Zapatero için darbe oldu.

Aralık 2006: ETA'nın 2006 Martı'nda ilan ettiği kalıcı ateşkese, 30 Aralık'ta Madrid'deki Barajas Havaalanı'ndaki bombalı saldırının gölgesi düşmüşken, ETA liderleriyle, İspanyol hükümeti arabulucularının Aralık ayında Ankara'da bulunduğu öne sürüldü. Buna göre, Ankara görüşmesine ETA'dan üç kişi katıldı: Josu Ternera, oğlu ve bir kadın.

İspanyol arabulucuların görüşmeden 'ETA'nın ateşkesi kısa vadede ihlal etmeyeceği inancıyla ayrıldık' dediği de aktarıldı. Arabulucular, Zapatero'nun müttefiki Bask Sosyalist Partisi'nden Jesus Eguiguren, kamu görevi olmayan bir Bask militanıyla, iki kıdemli sosyalist. Aralık ayında, Almanya üzerinden Türkiye'ye gelen Eguiguren'in ateşkes ilanından önce en az iki kez Ternera'yla bulunduğu kaydedildi: 2005 Haziranı'nda İsviçre'de ve sonbaharında Oslo'da.

Zapatero, Haziran 2006'da sağ muhalefete rağmen parlamentodan ETA'yla diyaloga onay almıştı. Ama Kasım ayında ETA, Madrid'i gerekli adımları atmamakla suçlayıp şiddete dönebileceği uyarısı yapmıştı (Radikal, 5 Ocak 2007).

Terör olaylarından Fransa'da rahatsız. Çünkü ETA, Fransa'nın Bask bölgesini de mücadelesine katıyor. Patlatılan aracı da Fransa'dan almış. Ekim ayında Fransa'dan 350 ateşli silah sağlamış. Aralık ayı içinde ETA ile gizli görüşmeler yapıp ateşkesin süreceğinden emin olan hükümetin, ETA'ya yaklaşımı 'çok safça' bulunuyor.

15 Ocak 2007: Başbakan Zapatero, ETA bombalamasından sonra, ETA'ya güvenmekle hata ettiğini söyleyerek İspanyol halkından özür diledi. (International Herald Tribune, 15 Ocak 2007)

15 Ocak 2007: ETA'nın 30 Aralık'ta düzenlediği saldırıyla terör eylemlerine yeniden başlamasının ardından Meclis'te düzenlenen olağanüstü oturumda konuşan Zapatero, ETA'nın Madrid'deki Barajas havaalanı otoparkında iki kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırısından bir gün önce yaptığı açıklamada, "ETA terörüyle mücadelede son 5 yıla oranla çok daha farklı bir dönemdeyiz ve 2007 yılında her şey daha iyi olacak" dediğini hatırlatarak, "İspanyollar önünde hata yaptığımı kabul etmek istiyorum" dedi (Hürriyet, 15 Ocak 2007).

4 Mart 2007:İspanya'da çeşitli terör eylemlerinde 25 kişinin ölümüne neden olan ve bu nedenle 3 bin yıl hapis cezasına çarptırılan ETA üyesi terörist Ignacio de Juana Chaos'un 115 gün boyunca açlık grevi yapmasının ardından, hakkında erken tahliye kararı çıkması halkı ayaklandırdı. Muhalefet partileri ve Terör Kurbanları Derneği öncülüğünde düzenlenen gösterilerde, iktidardaki Sosyalist hükümete yönelik ağır eleştiriler yapılıyor. Hükümetin Bask bölgesinin bağımsızlığını isteyen terör örgütü ETA ile gizlice görüşmesi tepki çekmişti (Hürriyet, 4 Mart 2007).

27 Mayıs 2007: ETA'nın yasa dışı ilan edilen siyasi kanadı Batasuna'nın uzantısı olan Bask Milliyetçi Eylem Partisi'nin gösterdiği adayların çoğunun seçime girmesi yasaklandı. Yasağa büyük tepki gösteren Batasuna, seçimlerin meşru olmadığını öne sürüp, barış sürecinin kesintiye uğrayabileceğini açıklaması üzerine, tüm dikkatler Bask bölgesi üzerinde toplandı.

Bugün 13 bölge ve 8111 belediyede yapılacak yerel seçimlerde, yaklaşık 35 milyon seçmen oy kullanacak. (Hürriyet, 27 Mayıs 2007)

5 Haziran 2007: ETA, ateşkese son verdiğini ilan etti. Örgütün yayınladığı bildiride, "müzakere sürecini devam ettirmek için gerekli asgari şartların var olmadığı" ifade edildi. Zapatero, "Barışı sağlamak için her şeyi denedim. ETA bir kez daha yanlış yola geri döndü" dedi. İspanyol terörle mücadele birimleri ETA'nın Fransa'da saldırıya hazır 70 adamı olduğunu açıkladı. Bask hükümeti, ETA'nın kararının "çok endişe verici" olduğunu belirterek, "her an bir saldırı yapabilecekleri" uyarısı yaptı. Gizli servis, jandarma ve polis de, ETA'nın terör

saldırısı hazırlığı içinde olduğunu belirtmişlerdi.(Akşam, 6 Haziran 2007)

24 Ağustos 2007: İspanya'nın kuzeyindeki Bask bölgesinde, sabah erken saatlerde bomba yüklü bir aracın infilak ettiği bildirildi. Polis kaynakları, Durango kentindeki patlamanın, ETA örgütünün ateşkesine resmen ara verdiğini ilan ettiği 5 Haziran'dan beri meydana gelen ilk patlama olduğuna dikkati çekti. Saldırıda 2 polisin hafif yaralandığı bildiriliyor. (Sabah, 24 Ağustos 2007)

30 Eylül 2007: Bask Bölgesi'nin Özerk Yönetim Başkanı ılımlı Bask Milliyetçi Partisi üyesi Juan Jose Ibarretxe, Bask Bölgesi'nin geleceğine ilişkin karar vermek için 25 Ekim 2008 tarihinde referanduma gidileceğini açıkladı. Bask meclisinin yeni bir siyasi sürece başladığını savunan Ibarretxe, iki aşamalı bir yol haritası sunarken, Bask bölgesindeki çatışmanın çözümü için de İspanyol devletine yeni bir anlaşma imzalama teklifini ortaya attı. Bask Milliyetçi Partisi üyesi olan Ibarretxe, ETA ile görüşme yetkisine sahip olmak için referanduma gitmek istediğini söyledi.

Ibarretxe, "Birlikte Yaşama Paktı" olarak adlandırdığı yeni anlaşmanın, çok uluslu bir devlet modelini öngördüğünü belirtti. Siyasi gözlemciler, Ibarretxe'nin tek başına referandum kararı alamayacağını, anayasanın böyle bir yetkiyi sadece merkezi yönetime tanıdığını hatırlattılar. Başbakan Zapatero,"Anayasaya saygı gösterilmeden hiçbir şey yapılmayacak" dedi. (Hürriyet, 30 Eylül 2007)

6 Ekim 2007: ETA'nın siyasi kolu olmak suçuyla 2003'te yasaklanan Batasuna partisinin yöneticilerine yönelik önceki gece düzenlenen operasyonda 22 kişi gözaltına alındı. Operasyon, Ulusal Mahkeme Yargıcı Baltasar Garzon'un emriyle, Batasuna'nın yasağa rağmen siyasi faaliyetlerini sürdürdüğü ve ETA ile yapısal ilişkisini devam ettirdiği iddiasıyla yapıldı. Batasuna, AB ve ABD'nin terör örgütleri listesinde yer alan ETA ile bağlantısı olduğu gerekçesiyle 2003 yılında yine Yargıç Garzon'un girişimiyle yasaklanmıştı. (Cumhuriyet, 6 Ekim 2007)

2 Aralık 2007: ETA'nın dün Fransa'da bir İspanyol jandarmasını öldürüp diğerini ağır yaralaması, Madrid'de infial yarattı. İspanya'da Mart 2006'da ilan ettiği ateşkesi Haziran 2007 yılında bozan ETA'ya karşı İspanya ile Fransa güvenlik güçleri her daim operasyon düzenliyorlar. (Radikal, 2 Aralık 2007)

21 Aralık 2007: ETA'nın 52 üyesinin yargılandığı davada, 47 sanık toplam 521 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Sanıklar arasında bulunan Batasuna partisi üyesi ve eski belediye başkanı Jose Luis Elkoro, 24 yıla en fazla cezaya mahkum oldu. (Cumhuriyet, 21 Aralık 2007)

10. KAYNAKÇA

KEATING, M. (1993): 'Spain: Peripheral Nationalism and State Response', John Mc Garry, Brendon O'leary (eds.) The Politics of Ethnic Conflict Regulation, London, Routledge.

LINZ, J. (1973): 'Early State-Building and Late Peripheral Nationalism Against the State: The Case of Spain', S.N.Eisenstadt and Stein Rokkan (eds.) Building States and Nations. California, Sage Publications, Inc.

KEATING, M. (1990): 'Minority Nationalism and the State: the European Case', Michael Watson (ed.) Contemporary Minority Nationalism, London, Routledge.

COVERDALE, J. F. (1979): 'The Political Transformation of Spain After Franco', New York: Praeger Special Studies.

SHABAD, G.; GUNTHER, R. (1982): 'Language, Nationalism and Political Conflict in Spain', Comparative Politics, Vol.XIV.

GRUGEL, J. (1990): 'The Basques', Michael Watson (ed.) Contemporary Minority Nationalism, London, Routledge.

PRESTON, P. (1986): 'The Triumph of Democracy in Spain', New York: Methuen & Co.

DOBSON, C.; PAYNE, R. (1982): 'Spain: The King goes to war', New York: Facts on File.

CHISLETT, W. (1992): 'Spain Business & Finance', London: Euromoney Publications PLC.

ZARISKI, R. (1989): 'Ethnic Extremism among Ethnoterritorial Minorities in Western Europe', Comparative Politics, Volume XX1, No.3.